

פרשת וארא התשע"ה

איתא במדרש רבה פרשת וארא "ואמרת אל אהרן קח את מטך, הדא הוא דכתיב מטה עוזך ישלח ה' מציון, אין הקדוש ברוך הוא רודה את הרשעים אלא במטה. ולמה, לפי שנמשלו לכלבים שנאמר ישובו לערב יהמו ככלב. כשם שדרכו של כלב ללקות במקל, כך הם לוקים. לכך נאמר מטה עוזך. אמר להן הקדוש ברוך הוא, פרעה רשע הוא, אם אומר לכם תנו מופת, הכה אותו במקל. שנאמר אמור אל אהרן קח את מטך.

המדרש אומר כאן, כי הקב"ה צווה לאהרן ליקח את המטה. ומדגיש כי המטה הזה הוא הנקרא מטה עוז. ועוד אומר המדרש כי הרשעים נמשלו לכלבים וכלב דרכו ללקות במקל...

והנה, כל מה שנכתב בתורה הוא, היה הווה ויהיה. הן עם הכלל, והן עם הפרט. כי גם גאולה העתידה תהיה כזו, ומקרא מפורש הוא "הן גאלתי אתכם אחרית כראשית" וכן גם עבודה זו היא, בעבודת ה' הפרטית באדם.

ויש לדעת, כי בעבודת ה' הפרטית, יציאת מצרים היא היציאה מן הסוגר עליך והמצמצם אותך. כי בעבודת ה', הנה מי שמתחיל להיכנס שם, מרגיש את כל העולם סוגר עליו ומיצר לו. ועיקר עבודתו היא, ביציאה מן המצר והסובב. היא באה בראש ובראשונה בבחינת אמונה. בחינת "תְּשׁוּרֵי מְרֹאֵשׁ אֲמָנָה", כי אם הוא מאמין שיש מי שמסובב אותו, והוא זה ששלח את הצרה שלו, והוא זה שהקיף אותו בה, והוא זה שיושיע אותו, הרי מכאן מתחילה התקווה לתפילה.

אלא, שעדיין צריך הוא לעוד כוחות. והכוח השני שזקוק לו הוא הרצון. כי אם ירצה בדבר מאד, הרי הוא יהיה. בחינת, אין דבר העומד בפני הרצון. ועצם הידיעה, על כוחו של הרצון, היא לבד נוסכת את הכוחות להתמודד עם כל הקשיים.

וכוח שלישי שזקוק לו, היא הידיעה והחיבור לתכלית ולסוף. כי אם יידע, עד כמה המטרה היא חשובה וזקוק לה, הרי יוסיף ויגביר אומץ ותעצומות נפש בעבודת ה'. כי תכלית מחשבה הוא מעשה, בחינת סוף מעשה במחשבה תחילה.

ולאחר דעת כל זאת, והכרה בכוחות המובילים אותו כאן בעולם הזה. הנה יידע, כי פרעה הוא בחינת המעכב את החיבור בין המוחין (המחשבה) למידות (רגש בלב).

והוא, כי כל ענייני העולם הזה אשר מסיטים אותו מעבודת ה', כגון החשיבה והעיסוק בקשיי הפרנסה או התעסקות המיותרת בענייני עולם הזה, הינם המפריעים החיצונים בעבודת ה'. אך, כאשר כבר החליט בדעתו להתבונן בגדולת ה', ועד כמה טוב ה' לכל ורחום וחנון הוא, ומתבונן אשר עבר עליו מלידתו ועד הנה, כמה חסדים היטיב לו ה' וכמה משפיע לכל העולם הנה בזה יעורר רגש אהבה בליבו לה'... ואם יתבונן עד כמה חייו תלואים לו מנגד, וכמה רעות וייסורים כנגדו, ועד היכן אפסיותו וכוחו אשר נחשב כאיין, הנה בזה יעורר רגש היראה לה'. ופעמים, יש אשר עומדים בין המוח והלב דברים המפריעים ומונעים, את התעוררות הרגש. ואחד הדברים המפריעים, הוא חוסר הפתיחות של האדם והחששות שלו מפני השינוי.

כי הנה תמצא, הרבה אנשים המשכילים בכל חכמה, אך חכמתם לרועץ היא להם. כי במקום שהחכמה תחייה את הלב ותגרום שינויים באדם, במעשיו, ברגשותיו ובכל סביבתו... הנה חכמה זו נשארת אצלם במוח, ואין היא משפיעה עליהם כלל וכלל. וזה בגלל היותם מקובעים במחשבותם, ומפחדים מפני השינוי. מעדיפים הם את העמידה במקום. והיא נקראת גם בחינת שינה שהיא אחד מששים במיתה.

ועוד יש אשר ישנים הם. כי מתכננים להם מאה ועשרים שנה בעולם זה, וכמובן את ענייני עולם הבא משאירים לסוף. ולא יבינו ולא ידעו כי בחשיכת עולם הזה (הדומה ללילה שאין הדברים ברורים בו ואף לא

יום המיתה), יתהלכו. ובוזה, דוחים הם את רגשות האהבה והיראה לה, כי מפנים את ליבם לעבודתם העצמית.

וזוהי בחינת קליפת פרעה (העורף), העומדת בין המחשבות שבמוח לרגשות שבלב. ולא נותנת אפשרות להשפיע ולשנות.

והדרך להתמודד עם זה, היא על ידי מטה עוז. כי מטה היינו בחינת משען של האדם בהליכתו. והמשען הוא העוז של האדם ללכת. וללכת היינו שלא לעמוד במקום, אלא לזוז ולהשתנות ולשנות את עצמך וסביבתך.

ובחינת העוז, היא בחינת הכוח לעשות את הדברים, מעל לרגילות. דהיינו באופן של אומץ מיוחד, וכמו שהמשנה באבות פרק ה "יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים"

ולהגיע לזה, צריך להיות בבחינת של לדעת את ערך האדם בעולמו. ועד כמה מת הוא, אם מחיה הוא את העולם הזה. ועד כמה חי הוא, אם הוא ממית את העולם הזה. כי מה לו לאדם בעולם חולף ונגמר, אשר שעת סיומו לא ידועה. כי הנה תראה שוטים אשר מתכננים משפחה, לימודי הבל של עולם הזה, עבודה שהיא חייהם ואין להם זולתה כלום. ועל פי זה קובעים הם את ענייני האמת שהם ענייני עולם הבא. וכי יודע הוא מה יספיק בעולם חולף זה, ומתי יעזבנו? הלוא ישנן חזור וישנן מידי יום את מדרש קהלת "בא דוד ופירש ימיו כצל עובר, אם תאמר כצילו של דקל, או כצילו של כותל שיש בו ממש, אלא איזה צל, כצילו של עוף, שהוא עובר וצילו עובר. שמואל אמר כצילן של דבורים שאין בהם ממש". ואם ימיו בעולם זה כצל עובר, מתי ייקח מפה את יראת ה', אשר היא אוצרו בלבד.

ובחשבו כך, הנה לבבו ימס ויהיה רך כקנה להשתנות ולשנות, להתכופף ולהשתחוות ולבטל עצמו לרצון ה' בעולם.

ובמטה עוז זה, הנה יוכל להתמודד כנגד אלו הנקראים כלבים. ולמה הם נקראים כלבים. הנה הכלב הוא חיה הנקשרת לאדם ותמסור את

עצמה בשביל האדם. אלא שתכונה רעה יש בכלב, המכסה על כל הטוב שבו. כי הנה הכלב הוא חיה המונעת חסד. ואם תגמול חסד, יגמול הוא אך ורק לבעליו. ותמנע ממנו לגמול חסד עם שאר העולם כמו שלמדנו בגמ' שבת דף סג'. "אמר רב כהנא אמר בשם רבי שמעון בן לקיש, ואמרי לה ויש אומרים שאמר רב אסי אמר בשם ריש לקיש ואמרי לה ויש אומרים שאמר רבי אבא אמר רבי שמעון בן לקיש: כל המגדל כלב רע בתוך ביתו – מונע חסד מתוך ביתו, שנאמר למס מרעהו חסד, שכן בלשון יונית קורין לכלב למס, רב נחמן בר יצחק אמר: אף פורק ממנו יראת שמים, שנאמר ויראת שדי יעזוב. ההיא איתתא דעיילא לההוא ביתא למיפא אותה אשה שבאה לבית אחד לאפות, נבח בה כלבא, איתעקר ולדה נבח עליה הכלב ומהפחד הפילה את וולדה. אמר לה מרי דביתא, לא תידחלי, דשקילי ניביה ושקילין טופריה אמר לה בעל הבית אל תפחדי ששיניו נעקרו וכן צפרניו, אמרה ליה: שקולא טיבותיך ושדיא אחיזרי, כבר נד וולד אמרה קח את טובתך וזרוק אותה על הקוצים כבר מהפחד הוולד נע ונפל.

וגם אם הוא אינו מזיק לזולת, הנה ימצא בו בעליו נחמה וימנע ממנו קשר עם האחר. כי מי שמגדל כלב בביתו, הנה אם לא יודע לשים את הגבול בינו לבין אנשים, ולשים את מעלת הכלב למטה ממעלת אנשים אחרים, הרי הוא חוטא כלפי האנושות. ועיני ראו ואזני שמעו ולא זר, אנשים המדברים בחן וחסד על כלבים, אולם בזים הם לאנשים אשר נראים מעט אחרת מהם. ויש, אשר תראה ימסרו נפשם עבור הצלת כלבים, וישקיעו אונם וממונם בכלבים, ולילד רעב לידם לא ישיתו ליבם ולא יעלה בליבם רחמים עליו.

ואותם הכלבים, הם הקליפות אשר מונעות מהאדם שתישמע תפילתו. כי הכלבים, הם השומרים על ממונו של האדם, ומרחיקים אנשים אחרים הזקוקים לו ממנו. וכלל יש ממון קול חסד. דהיינו אדם אשר משקיע מממונו אך ורק בעצמו, ולא נותן חסד לאחר הרי הוא גורם שתפילתו לא תישמע. ועל כן, התיקון הוא בשורשם בחינת ביטול בלבד. כי הממון אין לו תקנה אלא באם ישע האדם על עושו ויידע

כי הממון לא שלו הוא. כי תאוות הממון היא כנגד העבודה זרה ממש. כי האדם בוטח בממונו אשר מעמידו על רגליו, ולא בה'. וכמו שבפרק שירה מובא כי הכלבים אומרים שירה לפני ה' "כלבים מה הם אומרים, בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושרו".

ועל ידי מטה עוז זה אשר יגרום בו את השינוי לחיות ולהשתנות ולשנות הנה הכלבים יברחו ממנו. והוא כי קליפת הממון היינו הצורך לאגור ולכנוס ולאסוף עוד ממון היא תלויה במחשבת האדם. כי אם יפנים האדם כי לא לעולם חוסן ויעזוב את כל אשר לו, ואין ממנו זז אתו אפילו עד לקברו הנה ימאס בו. ולא יישאר בו כלום מהחשק לאסוף ולכנוס...

ועל כן מופת הוא וסימן בפני פרעה היינו הקליפה המפרדת בין המוחין למידות כי מוכן האדם באשר הוא להשתנות. ועל כן יש למחשבות הטובות לרדת אל הלב ולהשפיע עליו.

ייתן לנו ה' ברכה בעמלינו ונהיה מן הזוכים לחיי העולם הבא ונזכה לקשור את עצמנו אל האמת והטוב אכי"ר

שבת שלום

יוסף בן דוד